

РУМУНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОСТІ. СЛОВ'ЯНО-РУМУНСЬКІ МОВНО-КУЛЬТУРНІ КОНТАКТИ

УДК 327.7

ADVERSITĂȚI ȘI CONVERGENȚE ALE POLITICII DE PUTERE ÎN GEOPOLITICA MĂRII NEGRE

Ivan Ionel

*Consilier diplomatic, Șeful Secției Consulare a Ambasadei României
în Republica Belarus*

Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră acționează pentru a transforma Marea Neagră într-un spațiu de pace, stabilitate și prosperitate. Statele membre OCEMN definesc, ele însele, spațiul Mării Negre ca punct nodal al coridoarelor de transport și rutelor comerciale. În prezent, în regiune, asistăm la proiecția intereselor divergente dintre Occident și Orient. Nu putem disocia regiunea extinsă a Mării Negre de interesele Occidentale, dar nici de cele ale Rusiei. România și Bulgaria, ca state membre UE și viitoare state Schengen, au ca prioritate apărarea frontierei de est a UE.

Cuvinte-cheie: adversitate, convergență, geopolitica Mării Negre, politica de putere, fenomenul globalizării, OCEMN (Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră), România, Ucraina, Rusia și Turcia, Zbigniew Brzezinski, parcurs multipolar.

Politica de putere a fost definită de Martin Wight ca "o expresie a adevărului esențial al relațiilor internaționale, care sugerează conexiunea dintre puterile independente, ce nu recunosc o forță politică superioară, reclamându-și deschis suveranitatea, între care există relații organizate. Aceste unități politice independente sunt statele, națiunile" [Wight 1998, 8].

Fenomenul globalizării și integrarea regională joacă un rol important în viața politico-economică și socială a statelor și în politica globală. Procesele de integrare regionale și sub-regionale, devin, astfel, aspecte importante ale ordinii mondiale contemporane, reunind țări și popoare și impulsionează inițiative și programe comune. Concepția potrivit căreia cooperarea economică sub-regională este o măsură eficientă de a mări încrederea, servește drept fundament în noua arhitectură europeană, contribuind la securitatea indivizibilă, extinsă și comună. În acest cadru, Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră acționează pentru a transforma Marea Neagră într-un spațiu de pace, stabilitate și prosperitate și furnizează cadrul instrumental pentru interacțiune și dialog în legătură cu o gamă largă de probleme economice și de inițiative pentru cele unsprezece state membre.

Poziția strategică a statelor membre OCEMN definește spațiul Mării Negre ca punct nodal al coridoarelor de transport și rutelor comerciale. Totodată, regiunea deține resurse naturale substanțiale, inclusiv energetice. În calitate de Stat Membre UE din regiunea Mării Negre (alături de Bulgaria și Grecia) și ca stat fondator OCEMN, premisa fundamentală a exercitării Președinției-în-Exercițiu (PiE) de către România, bazată pe documentele statutare ale organizației, este creșterea cooperării și dialogului în cadrul OCEMN, atât cu scopul întăririi și creșterii cooperării economice, cât și în vederea obținerii unui impact pozitiv asupra relațiilor dintre toate statele membre.

Interesele geopolitice divergente dintre Orient și Occident se proiectează tot mai pregnant în regiunea Mării Negre. Moscova este pregătită să răspundă extinderii NATO în

această zonă, aflată, până nu demult, în sfera sa de influență. În contextul mediului internațional de securitate de la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI, în care asimetrismul amenințărilor deținea o pondere semnificativă, a devenit tot mai pregnant faptul că un management eficient al crizelor se poate realiza numai printr-un sistem integrat și flexibil de structuri și capacități care să fie în măsură să răspundă întregii tipologii de pericole și amenințări. Această tendință se manifestă și în arealul regiunii Mării Negre, unde asistăm la o nouă confruntare între principalii actori geopolitici. Acordurile și aranjamentele existente în regiune nu mai sunt adaptate la riscurile și amenințările pe care arealul Mării Negre le-ar putea întâmpina în viitor. Rusia, dar și Turcia (un stat NATO și un stat rival Alianței) tind să devină un centru de putere în zona Mării Negre.

Unii analiști politici sunt de părere că pentru cei peste 100 milioane de oameni care trăiesc în jurul litoralului Mării Negre, ultimii ani ar putea fi percepuți ca o întoarcere la Războiul Rece. Destrămarea lagărului comunist a condus la o reconfigurare a sferelor de influență în regiunea Mării Negre, care a devenit un teren continuu disputat. Bruxellesul, Washingtonul și Moscova își dispută influența în regiunea Mării Negre datorită importanței sale geostrategice.

Confruntările militare ruso-georgiene au impus necesitatea dezvoltării unui sistem mai activ de consultare la nivel spațiului geografic al Mării Negre, a unor proceduri, capacități civile de răspuns și a unui mecanism de planificare a resurselor pentru gestionarea crizelor, inclusiv a celor specifice urgențelor civile, precum și necesitatea adaptării acestuia la un spectru larg de amenințări neconvenționale și asimetrice, convergente. Nu putem disocia regiunea extinsă a Mării Negre de interesele Occidentale, și să nu remarcăm o afirmație a lui Zbigniew Brzezinski: "Hegemonia s-a născut o dată cu omenirea. Actuala supremație a Americii este distinctă prin rapiditatea apariției, anvergura mondială și modul de exercitare. În decursul unui singur secol, America s-a transformat și a fost transformată de dinamica internațională, dintr-o țară relativ izolată, din emisfera vestică, într-o putere de bogăție și forță de dominație, fără precedent în istoria omenirii" [Brzezinski 2000, 22].

Extinderea Uniunii Europene (UE) a contribuit la unificarea Europei, încurajând democrația, drepturile omului și stabilitatea pe continent. Actualul format de 27 de state al Uniunii Europene, incluzând România și Bulgaria, în acest an și membre Schengen, a extins sfera europeană până la granițele Mării Negre cu regiunea OCEMN, devenită în aceste condiții *frontiera de est*.

Sistemul juridic al Uniunii Europene este un model testat în multe țări, cu trecut istoric și cultural diferit. Armonizarea cu principiile de bază și standardele UE deschide calea către coexistența pașnică, sigură și prosperă și răspunde provocărilor comune, printr-o intensă cooperare în această regiune.

Interacțiunea OCEMN cu UE, în cadrul Acordurilor de Parteneriat și Cooperare, asigură implementarea normelor europene prin mijloace de reformă internă politică, economică și juridică, stimulând astfel dezvoltarea durabilă și ameliorând cadrul politic general. Subsidiar Acordurilor de Parteneriat și Cooperare, Armenia, Azerbaijan, Georgia, Moldova și Ucraina participă la noua Politică Europeană de Vecinătate (PEV) introdusă de UE în relația cu vecinii săi. PEV combină principalele instrumente politice

ale UE într-un mod mai concentrat, acoperind cu mai mare intensitate o gamă largă de probleme, utilizând mecanismul îmbunătățit de asistență tehnică și financiară. Politica de Vecinătate stabilește clar prioritățile și obiectivele în Planurile de Acțiune ale fiecărui stat participant și asigură stimulente pentru rezolvarea chestiunilor de importanță deosebită în relațiile bilaterale.

Spre exemplu, parteneriatul strategic dintre Rusia și Uniunea Europeană este deosebit de important și pornește de la premisa că Spațiile Comune, ca expresie determinantă a politicii UE față de Federația Rusă, Politica Europeană de Vecinătate extinsă, Strategia de Securitate UE și obiectivele de dezvoltare UE, se consolidează reciproc, iar împreună formează o abordare robustă și coerentă a relației UE-Rusia.

Pe lângă mecanismele bilaterale, o implicare mai activă a Uniunii Europene în regiunea OCEMN va consolida integrarea în regiunea Mării Negre, în cadrul arhitecturii europene, servind țelurilor UE direcționate/orientate în sensul eliminării posibilelor linii de diviziune pe continentul european. În acest sens, este necesar de subliniat interesul crescând al UE pentru regiunea Mării Negre, cu elaborarea unui cadru special pentru un dialog constant. Stadiul actual al relațiilor dintre statele OCEMN și UE, impune ca toate dimensiunile OCEMN să ia măsurile adecvate împreună cu instituțiile relevante ale Uniunii Europene și să-și coordoneze eforturile pentru întărirea relațiilor dintre OCEMN și UE.

Instituțiile fundamentale ale statelor OCEMN trebuie să impulsioneze integrarea economică, culturală și socială a regiunii Mării Negre, în vederea consolidării procesului de menținere și conservare a păcii, securității și stabilității politice, printr-o mai mare sinergie între țările membre, pentru realizarea deplină a obiectivelor comune ale Cooperării Economice a Mării Negre.

Lărgirea Uniunii Europene a generat preocuparea de a aduce laolaltă Uniunea Europeană în proces de extindere și restul Europei, într-un mod cât mai armonios cu putință, prin eliminarea posibilelor linii de diviziune de pe continentul european. Politica Europeană de Vecinătate, prezentată de Comisia Europeană în mai 2004, are scopul de a întări legăturile cu țările vecine și partenere, prin noi formate de cooperare și asistență. În același timp, extinderea UE a amplificat și mai mult provocările și oportunitățile pentru țările OCEMN, în drumul lor către o democrație stabilă, deschisă și pluralistă, bazată pe statul de drept și sprijinind o economie de piață prosperă, cu structuri politice, economice, sociale și administrative moderne. Procesul integrării europene a constituit un puternic stimulent pentru țările din regiunea Mării Negre, în eforturile lor pentru reformă și cooperare.

Comisia Europeană a subliniat că "însăși esența integrării europene o constituie depășirea diviziunii Europei și contribuția la unificarea pașnică a continentului. Din punct de vedere politic, extinderea UE a ajutat la formularea unui răspuns la schimbările majore, a consolidat democrația, drepturile omului și stabilitatea pe întregul continent. Din punct de vedere economic, extinderea a contribuit la creșterea prosperității și concurenței, dând posibilitatea Uniunii lărgite să răspundă mai bine provocărilor impuse de globalizare. Extinderea a dat mai multă greutate Uniunii Europene în balanța mondială și a transformat-o într-un actor mai puternic pe plan internațional".

Statele din arealul Mării Negre, în esență statele OCEMN, au obținut un succes substanțial în procesul complex de tranziție și restructurare. Au fost adoptate măsuri vaste

de transformare în democrații orientate către economia de piață, sisteme politice deschise, o puternică societate civilă și infrastructură instituțională eficientă. Reformele au îmbrățișat domeniile prioritare pentru aprofundarea integrării, precum comerțul, trecerea frontierelor, transportul, investițiile, sistemul bancar, energia, mediul, proprietatea, administrația, sistemul judiciar, producția, tehnologiile, etc. Standardele și normele Uniunii Europene au fost luate ca etalon în formularea politicilor de dezvoltare durabilă și consolidarea instituțiilor politice.

Statele din cadrul OCEMN se află în diverse stadii în ceea ce privește relațiile lor cu UE: membri cu drepturi depline – Bulgaria, Grecia și România; țări candidate – Turcia; potențiale țări candidate – Albania, Serbia; și țări care au Acorduri de Parteneriat și Cooperare – Ucraina, Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova și Rusia.

Strategia de securitate a Rusiei, stipulează că va răspunde provocărilor de securitate a frontierelor de stat din Regiunea Mării Negre prin crearea de înaltă tehnologie, precum și prin implementarea mai multor facilități de frontieră, în special de-a lungul graniței cu Ucraina și Georgia precum și de augmentare a protecției frontierelor naționale, în regiunea extinsă a Mării Negre, dar în special în zona arctică, în extremul Orient și în zona caspică. Rusia a depășit efectele sistemice, politice și socio-economice, ale crizei de la sfârșitul secolului XX – a oprit scăderea nivelului de trai și a calității vieții cetățenilor ruși, a izolat presiunile interne de naționalism, separatism și a contribuit la combaterea terorismului internațional, pentru a preveni discreditația ordinii constituționale, păstrarea suveranității și integrității teritoriale, și a recâștigat capacitatea de a-și spori competitivitatea și a exercita interesele naționale ca un subiect-cheie al unui parcurs multipolar în relațiile internaționale.

Relația U.E – OCEMN se bazează pe doi piloni de acțiune și anume Sinergia Mării Negre și Parteneriatul Estic. Capitala Ucrainei, Kievul, se poate mândri cu faptul că a fost gazda lansării oficiale a Sinergiei Mării Negre, la 14 februarie 2008.

Sinergia Mării Negre a fost lansată la 14 februarie 2008, la Kiev, printr-o reuniune a miniștrilor de externe ai statelor din regiune, vizate de Sinergie (Armenia, Azerbaidjan, R. Moldova, F. Rusă, Turcia și Ucraina). Sinergia Mării Negre are ca obiectiv principal consolidarea cooperării în regiunea Mării Negre cu implicarea benefică a UE. Acest proiect european oferă liniile directoare pentru promovarea unor proiecte pragmatice de cooperare între statele din regiune și UE, în domeniile: democrație, drepturile omului, buna guvernare, managementul frontierelor, conflictele înghețate, energia, transporturile, mediul, politica maritimă, pescuitul, comerțul, migrația, dezvoltarea, educația și cercetarea.

Parteneriatul Estic a fost lansat de Comisia Europeană în cadrul Politicii de Vecinătate pentru promovarea democrației, reformelor sectoriale, dezvoltării economice și sociale în statele din Estul Europei și Caucaz (Armenia, Azerbaidjan, R. Belarus, Georgia, R. Moldova și Ucraina).

У статті "Суперечності й конвергенції політики влади в геополітиці Чорного моря" відзначається, що Організація Чорноморського Економічного Співробітництва діє для того, щоб перетворити Чорне море в простір миру, стабільності й процвітання. Країни-учасники цієї організації самі визначають простір Чорного моря як вузловий пункт транспортних коридорів і комерційних шляхів. Зараз у цьому регіоні спостерігається вимальовування різних інтересів між Заходом і Сходом. Не можемо відокрем-

лювати розширений регіон Чорного моря від інтересів країн Заходу, але також слід враховувати й інтереси Росії. Румунія і Болгарія як країни-члени Європейського Союзу і в майбутньому країни Шенгенської зони, набувають пріоритетного значення в захисті східного кордону Європейського Союзу.

Ключові слова: суперечність, конвергенція, геополітика Чорного моря, політика влади, феномен глобалізації, ОЧЕС (Організація Чорноморського Економічного Співробітництва), Румунія, Україна, Росія, Туреччина, Збігнев Бжезинський, багатополосний шлях

В статье "Противоречия и конвергенции политики власти в геополитике Чорного моря" отмечается, что Организация Черноморского Экономического Сотрудничества создана для того, чтобы превратить черноморский бассейн в пространство мира, стабильности и процветания. Страны-участники этой организации сами определяют пространство Чорного моря как узловой пункт транспортных коридоров и торговых путей. На данный момент в этом регионе вырисовывается различие интересов между Западом и Востоком. Нельзя отделять расширенный регион Чорного моря от интересов стран Запада, но также следует учитывать и интересы России. Румыния и Болгария как страны-члены Европейского Союза и в будущем страны Шенгенского соглашения получают приоритетное значение в деле охраны восточной границы Европейского Союза.

Ключевые слова: противоречия, конвергенция, геополитика Чорного моря, политика власти, феномен глобализации, ОЧЭС (Организация Черноморского Экономического Сотрудничества), Румыния, Украина, Россия, Турция, Збигнев Бжезинский, многополосный путь.

The Black Sea is definitively a strategic point of naval transportation and commercial routes. The region is also relevant for its substantial natural resources, including energetic. As an EU member state (along with Greece and Bulgaria) and as founding state of BSEC, the priorities of the Romanian Chairmanship are focused on strengthening economic cooperation and dialogue between all member states.

The asymmetrical threats in the international arena at the beginning of the 21st century underlined the importance of an integrated and flexible system of structures and capabilities for an effective response and crisis management. This tendency is present also in the Black Sea region where a new confrontation between international actors has been developed. The current agreements are not adequate to the potential challenges the Black Sea region could face in the future. Russia and also Turkey (a rival state and a member of NATO) tend to become centers of power in the area.

The Eastern Partnership has been launched by the European Commission within the Neighborhood Policy project in order to promote democracy, reforms, economic and social development in the Eastern European states and Caucasus (Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine).

Key words: adversity, convergence, the Black Sea Region politics, the Organization of the Black Sea Economic Cooperation (BSEC), globalization, Romania, Ukraine, Russia, Turkey, Zbigniew Brzezinski.

Bibliografie:

1. Brzezinski Z. Marea Tablă de Șah. – București: Ed. Univers Enciclopedic, 2000.
2. Wight Martin. Politica de Putere. – București: Editura Arc, 1998, (limba română).
3. Sursă Internet: <http://www.mae.ro/ocemn?page=2>